

Powstanie Muzeum - Miejsce Pamięci KL Plaszow

2020-10-14

Rada Miasta Krakowa przyjęła projekt uchwały w sprawie utworzenia od 1 stycznia 2021 r. samorządowej instytucji kultury: Muzeum - Miejsce Pamięci KL Plaszow w Krakowie. Niemiecki nazistowski obóz pracy i obóz koncentracyjny (1942-1945).

Muzeum będzie samorządową instytucją kultury miasta współprowadzoną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – zgodnie z listem intencyjnym podpisanym w czerwcu przez prezydenta Krakowa i ministra. List zakładał współdziałanie miasta i ministerstwa na rzecz utworzenia miejsca pamięci zarówno w zakresie finansowym, jak i merytorycznym, a także powołanie nowej instytucji.

- Idea upamiętnienia terenu dawnego KL Plaszow jest naszym zobowiązaniem zarówno wobec ofiar i tych mieszkańców Krakowa, którzy pamiętają jeszcze wojenne czasy, jak też współczesnych krakowian i społeczności międzynarodowych. Poprzez utworzenie muzeum chcemy rozpocząć nowy rozdział wspólnej pracy nad zachowaniem pamięci o tym niezwykle ważnym dla naszej historii miejscu śmierci i cierpienia – uważa Jacek Majchrowski, prezydent Krakowa.

Przestrzeń pamięci

Muzeum - Miejsce Pamięci KL Plaszow powstanie na gruntach należących do Gminy Miejskiej Kraków, Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie oraz Skarbu Państwa. Obejmie obszar około 40 hektarów, który od 2002 r. jest wpisany do rejestru zabytków prowadzonego przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a także przyległy teren o powierzchni około 3 hektarów.

Teren po byłym niemieckim nazistowskim obozie pracy i koncentracyjnym Plaszow jest miejscem pamięci narodowej. Podkreślają to dwa chroniące go akty prawne: wspomniany już wpis do rejestru zabytków oraz ustawa o grobach i cmentarzach wojennych z 1936 r., która teren KL Plaszow uznaje za cmentarz wojenny. Na terenie obozu znajdują się pozostałości trzech miejsc masowych egzekucji. Wydobyte z nich ciała ofiar zostały spalone i rozsypane po całym obszarze, tym samym teren poobozowy formalnie jest cmentarzyskiem.

W związku z tym, że obecny „parkowo-rekreacyjny” sposób traktowania tej przestrzeni nie spełnia wymogów należnych miejscom pamięci, konieczne stało się powołanie instytucji zapewniającej odpowiednią opiekę i dysponującej zapleczem muzealnym. Pozwoli to konsekwentnie i w sposób planowy zarządzać miejscem, troszczyć się o pamięć, a także uczyć o historii obozu (działalność edukacyjna ma szczególnie uwzględniać problematykę zbrodni ludobójstwa).

Muzeum - Miejsce Pamięci KL Plaszow ma opierać się trzech filarach, dwa pierwsze to: teren – autentyczny świadek cierpienia i śmierci ofiar oraz ekspozycja muzealna – prezentowana w Szarym Domu i Memoriale, trzeci filar: edukacja i dialog – realizowany będzie w Centrum Edukacyjnym.

Projekt upamiętnienia zakłada pozostawienie terenu dawnego obozu w możliwie niezmienionym i autentycznym stanie, umieszczenie tablic informacyjnych i oznaczeń ważnych miejsc, takich jak na przykład miejsce palenia ciał czy plac apelowy. Natomiast obok - przy ul. Kamieńskiego powstanie nowy budynek muzealny tzw. Memoriał z wystawą stałą poświęconą historii KL Plaszow, a także parking dla autobusów i park. Wyremontowany zostanie też Szary Dom (budynek należący przed wojną do Towarzystwa Pogrzebowego Chewra Kadisza, który w czasie okupacji został zamieniony na siedzibę SS i włączony do terenu obozu). Projekt nie przewiduje odtwarzania infrastruktury obozowej, jak również wznoszenia innych obiektów budowlanych w obszarze poobozowym. W przyszłości planowa jest natomiast adaptacja ruin budynku zlokalizowanego na początku ul. Jerozolimskiej i utworzenie tam Centrum Edukacyjnego. Wstęp na teren poobozowy będzie bezpłatny.

Utworzenie profesjonalnej instytucji, jaką jest muzeum, to przyjęta na całym świecie formuła organizacyjna dla opieki i zarządzania miejscami pamięci.

Przygotowania do powstania Muzeum

Podpisanie listu intencyjnego w sprawie gotowości podjęcia przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wspólnie z Gminą Miejską Kraków, prowadzenia instytucji kultury pod nazwą „Muzeum - Miejsce Pamięci KL Plaszow w Krakowie. Niemiecki nazistowski obóz pracy i obóz koncentracyjny (1942-1945)” poprzedziło porozumienie pomiędzy miastem, Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie i Muzeum Historycznym Miasta Krakowa, stanowiące deklarację współdziałania na rzecz godnego upamiętnienia KL Plaszow (w 2017 roku).

W 2018 roku Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę w sprawie ustalenia kierunków działań dla Prezydenta Miasta Krakowa polegających na utworzeniu „Muzeum - Miejsca Pamięci KL Plaszow”. Zarządzeniem prezydenta miasta powołany został również zespół zadaniowy ds. obozu KL Plaszow koordynujący prace nad powstawaniem Miejsca Pamięci.

W styczniu 2020 roku zakończyły się natomiast konsultacje społeczne, które koncentrowały się na zagadnieniach dotyczących powstającego muzeum, w tym także potrzebach, oczekiwaniach i uwagach mieszkańców odnoszących się do koncepcji zagospodarowania terenu oraz otoczenia powstającego Muzeum - Miejsca Pamięci KL Plaszow. Główne postulaty zgłaszane przez uczestników konsultacji dotyczyły: usprawnienia i uregulowania komunikacji wokół przyszłego muzeum, wolnego (niebiletowanego) wstępu na teren miejsca pamięci, braku ogrodzenia terenu, zachowania zieleni na terenie poobozowym oraz niewznoszenia nowych obiektów na terenie poobozowym. Podsumowaniem konsultacji jest obszerny raport zawierający odpowiedzi na poszczególne zgłoszone postulaty - raport dostępny jest [tutaj](#).

Mamy obowiązek pamiętać

„Utworzenie i funkcjonowanie Muzeum będzie godnym i właściwym miejscem, by

zachować pełną pamięć o ofiarach KL Plaszow. Dzięki powstaniu Muzeum pamięć o tragicznej przeszłości może stać się przestrożą i nauką dla przyszłych pokoleń, by równie dramatyczny los nie był nigdy udziałem ludzkości. Muzeum – Miejsce Pamięci jest gwarantem skuteczności przeprowadzonych działań oraz właściwym krokiem, podjętym w duchu pełnej dziejowej odpowiedzialności za naszą wspólną historię” – czytamy w uzasadnieniu uchwały.

Muzeum Krakowa, jako opiekun merytoryczny, opracowało scenariusz nowego Muzeum – Miejsca Pamięci oraz przeprowadziło badania archeologiczne na terenie poobozowym. Muzeum prowadzi również prace badawcze oraz edukacyjne w obszarze wiedzy i pamięci o byłym obozie; od wielu lat edukuje, opowiada i upamiętnia trudny okres II wojny światowej w ramach Trasy Pamięci i wchodzących w jej skład oddziałów: Ulica Pomorska, Apteka Pod Orłem i Fabryka Emalia Oskara Schindlera.

Kolejnym etapem po podjęciu przez Radę Miasta Krakowa uchwały o utworzeniu Muzeum – Miejsca Pamięci, będzie podpisanie umowy między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Gminą Miejską Kraków o współprowadzeniu nowej instytucji kultury. Nowa instytucja ma rozpocząć działalność 1 stycznia 2021 roku. Przewidywany czas niezbędny do zakończenia prac nad powstaniem Muzeum – Miejsca Pamięci i wystawy stałej szacowany jest na około pięć lat.